

SOILA

SOILA

Kohti nuorten ja vanhempien kokemusasantuntijuutta

15.10.2024

SOILA-koordinaatiohanke

SOILA

Euroopan unionin
osarahoittama

SOILA-koordinaatiohanke

LASTENSUOJELUN
KESKUSLIITTO

Pesäpuu ry

Ohjelma

9.00 Aloitus ja esittäytyminen

9.15 Kokemusasiantuntijuus Suomessa – Tanja Hirschovits-Gerz

9.30 Kokemusasiantuntijuus ja osallisuus

10.00 Kokemuksen kautta kehittämisen reunaehdot

11.30 Lounastauko

12.30 Kohti konkretiaa –työskentely

13.45 Tauko

14.00 Vaikuttaminen, media ja some

14.45 Palaute, fiilikset ja kiitokset

15.00 Lopetus

Euroopan unionin
osarahoittama

SOILA-koordinaatiohanke

Osallisuus on kaikenikäisten lasten ihmis- ja perusoikeus

- **Perustuslaki mm. §6.3**, Lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilönä ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti. **2.2 §** yksilön oikeus osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnan ja elinympäristönsä kehittämiseen
- **Lastensuojelulaki 13.4.2007/417 mm. §20** Lastensuojelua toteutettaessa on selvitettävä lapsen toivomukset ja mielipide sekä otettava ne huomioon lapsen iän ja kehitystason edellyttämällä tavalla.
- **YK:n lapsen oikeuksien sopimus 12.1 art.** Lapsen oikeus ilmaista vapaasti näkemyksensä ja **näkemysten** huomioon ottaminen / lapsen oikeus tulla kuulluksi ja otetuksi vakavasti ja **12.2 art.** Lapsen kuuleminen lasta koskevissa oikeudellisissa ja hallinnollisissa toiminnaissa.

Osallisuus

Osallisuus on sekä tunne että asenne!

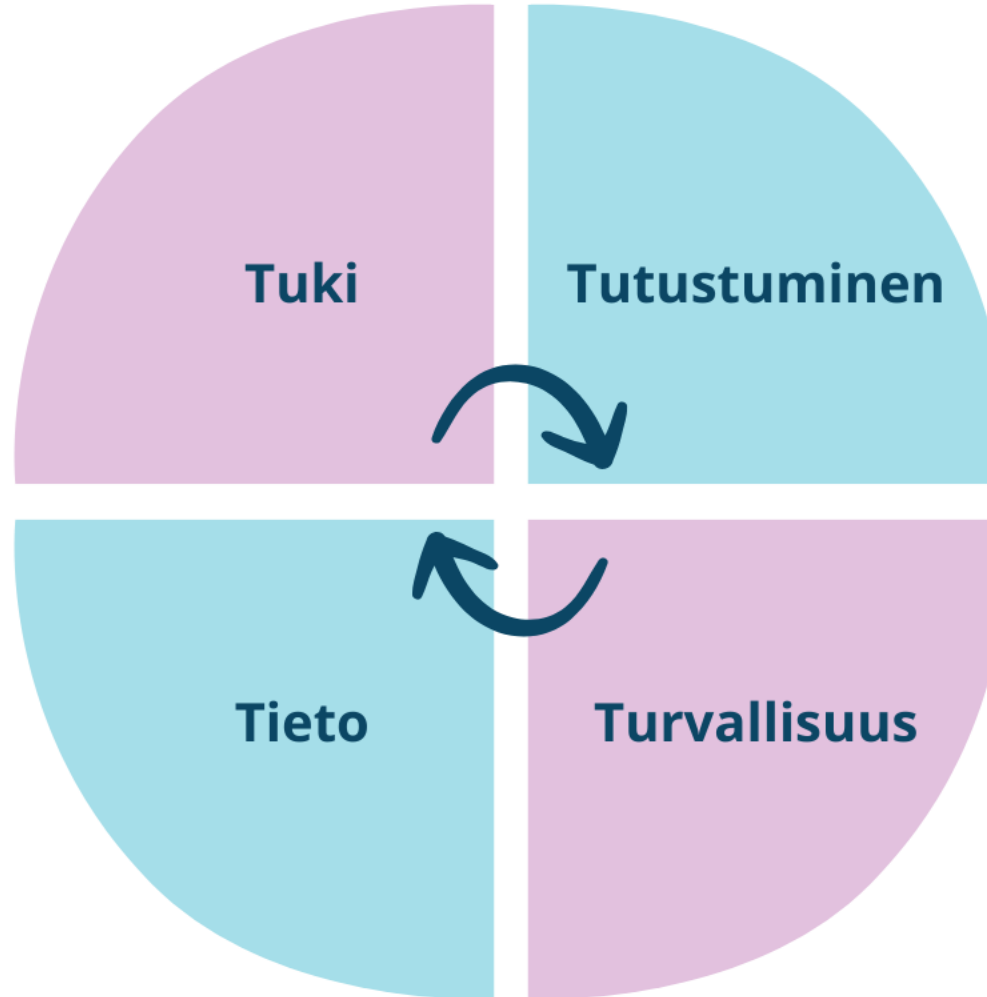
Kysymys siitä, miten yksilö pääsee osaksi yhteisöä, miten hänet kohdataan ja millaisin selviytymiskeinoin hän käsittelee elämäkokemuksiaan.

Osallisuuden ytimessä ovatkin arjen kohtaamiset.

Ilman osallisuuden kokemusta syntyy kokemuksia ulkopuolisuudesta, irrallisuudesta. Kiinnittyminen yhteiskuntaan on haasteellista, jos kokee jäävänsä yksin, yhteisöjen ulkopuolelle.

Osallisuuden edellytykset 4T:n malli

Tuttu kokoontumisajoilta, löytyy mm.

- Hanketuki Howspace → Syventäviä polkuja → Osallisuuden 4T
- Kokemusasiantuntijuus lastensuojelussa – työkirja ESR+ TL 5.1 –hankkeille (tulossa myös sähköisenä)

Kokemusasiantuntija!?

Pesäpuun määritelmä:

Kokemusasiantuntija on henkilö, jolla on kokemusta lastensuojelusta ja joka vapaaehtoisesti kehittää lastensuojelua omien ja kehittämistoiminnassa kuulemiensa kokemustensa pohjalta.

Mahdollisuus toimia erilaisissa rooleissa tai eri nimikkeellä.

Kokemusasiantuntijana on mahdollista toimia niin kauan, kun se tuntuu itsestä hyvältä. Roolista voi luopua tai se voi muuttua.

Kokemusasiantuntijat työsuhteessa → kokemustaustaiset asiantuntijat ?

Euroopan unionin
osarahoittama

SOILA-koordinaatiohanke

Kokemusasiantuntijuuden ulottuvuudet

Elämäntarinat – kokemuksesta kumpuava viisaus vaatii aikaa ja tilaa jäsenykselle

Vertaisuus – yhteys muihin ja kokemus siitä, ettei ole ainoa luotoivoa

Toimijuus – mahdollisuus turvallisesti kokeilla ja oppia asioita tuottaa korjaavia kokemuksia

Vaikuttaminen – se, että omat kokemukset saa käännettyä jonkun toisen hyväksi tuo merkityksellisyyttä elämään

Hokkila, K., Inkinen, H., Hurskainen, J. & Ylönen, O. 2024. Lastensuojelun kokemusasiantuntijuus pintaa syvemmältä. Lastensuojelun Keskusliitto.

Euroopan unionin
osarahoittama

SOILA-koordinaatiohanke

Kokemusasiantuntijuuden eettiset periaatteet

- Eettiset periaatteet suojelevat kokemusasiantuntijoita. Toiminnan eettisyyteen on kiinnitettävä huomiota, jotta hyvää tarkoittaen ei tehdä hallaa. Lapset ja nuoret ovat erityisen haavoittuvassa asemassa ja tämä tulee huomioida myös kokemusasiantuntijatoiminnassa.
- Pesäpuun eettiset periaatteet tukevat myös visiota, jossa jokainen on **turvassa, osallinen, arvokas ja rakastettu**.
- Esimerkki eettisistä periaatteista löytyy:
<https://pesapuu.fi/toiminta/kokemusasiantuntijuus-pesapuussa/>

Euroopan unionin
osarahoittama

SOILA-koordinaatiohanke

MIKSI?

Kokemustiedon tunnistaminen ja tunnustaminen

Kiintiökokemusasiantuntijuus houkuttaa, mutta pysähdy miettimään:
Miksi nuoret halutaan oikeasti mukaan? Ketä toiminta hyödyttää?

Visio on kuva tulevasta

Millaiseen unelmaan tavoitteita asettamalla pyritään?

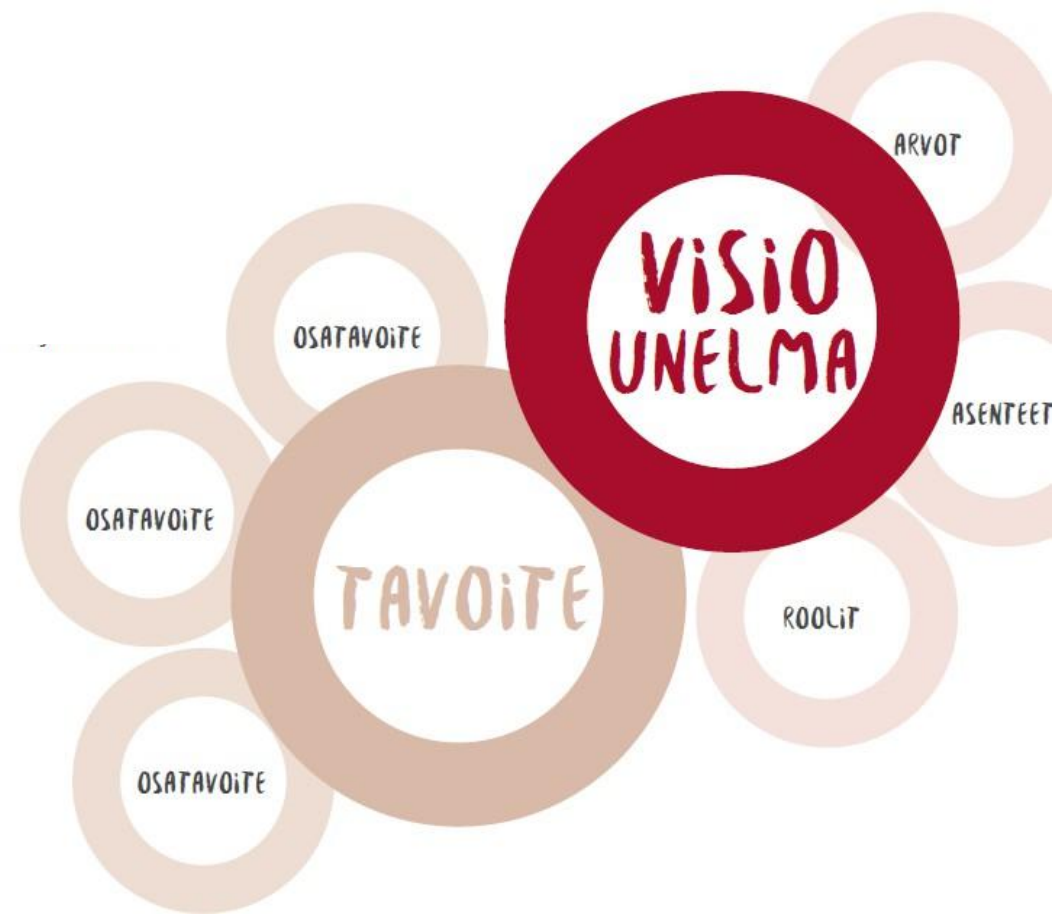
Tavoitteet ohjaavat toimintaa

Nuoren tavoitteet Ammattilaisten tavoitteet
Yhteiset tavoitteet

Osatavoitteet ja päätavoitteet

Jos tavoitteita on nimetty useampia, keskity siihen, mikä myötävaikuttaa muihin tavoitteisiin!

Nuoren tuottamaa tietoa voidaan demonisoida, romantisoida tai idealisoida; kokemusten tulkinta on vastaanottajasta kiinni.

MITÄ?

Kokemusasiantuntijatoimintaa on mahdollista toteuttaa eri tavoin, joihin sisältyy eri määrä vastuuta.

Matala kynnyks: ei vaadi sitoutumista tai vastuun ottamista

Aktiivinen toiminta: sitoutuminen esim. ryhmätoimintaan, ei välttämättä vastuuta

Vaativa toiminta: Tilaisuuksien suunnittelu ja pienryhmien vetäminen, toisille vertaisena toimiminen, yhdessä valmisteltujen puheenvuorojen esittäminen, äänitorvena toisille toimiminen

Työntekijyys: Monipuolinen rooli, paljon vastuuta, toiminta vaatii muutakin kuin oman kokemuksen peilaamista käsiteltävään asiaan, eri koulutustaustojen huomiointi

Esim:

Vertaisarvioijana
Koulutustehtävissä
Asiantuntijana työryhmissä
Päivän mittaisissa työpajoissa
Tulkkina työntekijän ja nuoren välillä
Kehittäjäryhmän
jäsenenä tai sen vetäjänä
Työntekijänä ammattilaisten rinnalla

MITÄ? 2

Mitä eroa (ja väliä) ryhmillä?

Kehittäjä-, vertais- vai terapiaryhmä? Suljettu ryhmä vai avoin ryhmä?

Määräaikainen vai toistaiseksi käynnissä oleva?

Millainen toiminta ohjaa kohti tavoitteita?

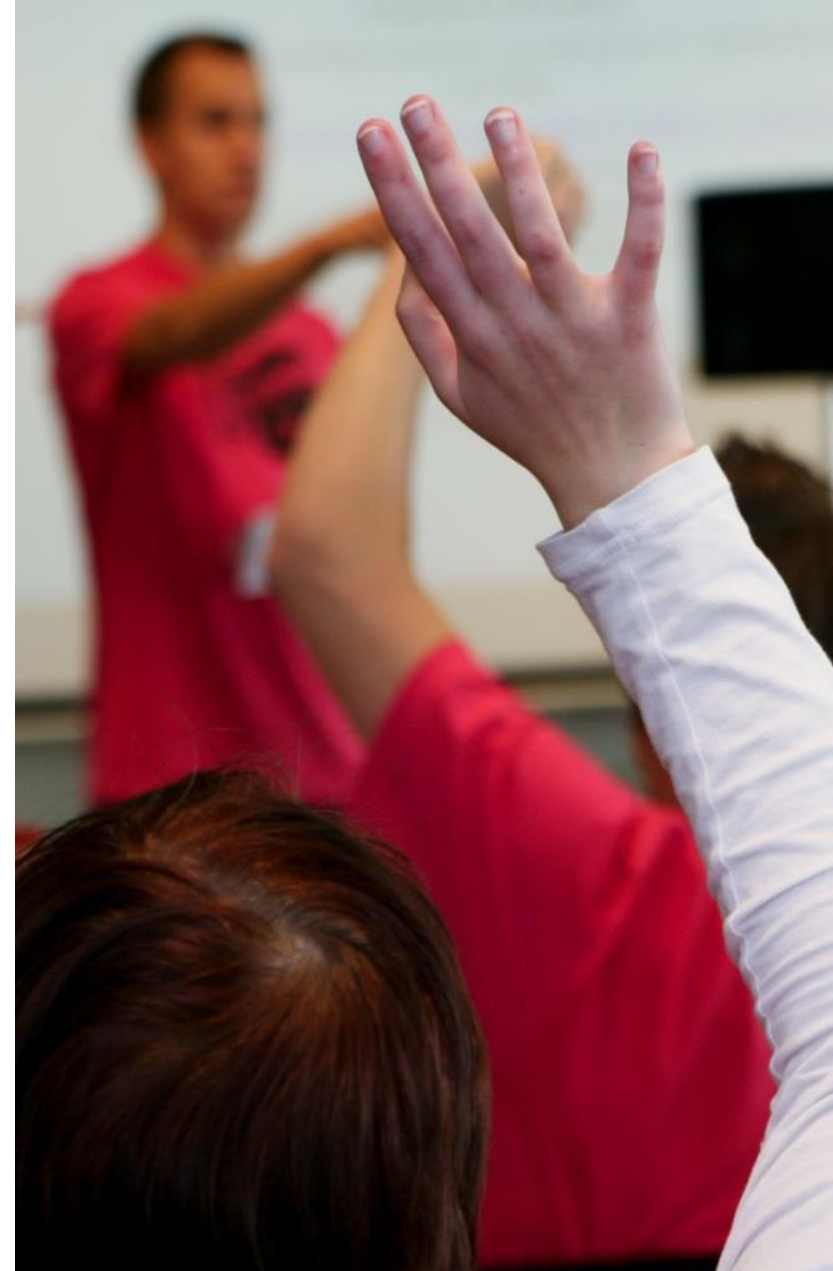
Päivän mittainen teemoitettu foorumi?

Asiakasraati?

Kehittäjäryhmä?

Palkattu kokemustaustainen työntekijä?

Nuorten ja ammattilaisten yhteinen kehittämispäivä?

**Euroopan unionin
osarahoittama**

SOILA-koordinaatiohanke

KENELLE? (nuoret ja läheiset)

Kokemusasiantuntijan valmiudet

Ytimessä, miten osallistujat hyötyvät toiminnasta ja millaisia valmiuksia kehittyy

Eriasteista sitoutumista vaativat tehtävät → mahdollisuus kehittyä

Elämäntilanne, kyky reflektoida kokemusta, kyky tuoda omia ajatuksia jäsennellysti esiin, kyky käsitellä heränneitä tunteita tai muistoja?

VAI miten toiminta tukee osallistujia, mitä valmiuksia ammattilainen tarvitsee?

Kuinka motivoida mukaan toimintaan?

Arvot, hyödyt, tavoitteet, porukka, osallisuus, ruoka, vertaisuus, hyväksytyksi tuleminen, palkkiot

Kokemus siitä, että mukana ololla on oikeasti vaikutusta

Mahdollisuus auttaa ja kohdata

Euroopan unionin
osarahoittama

SOILA-koordinaatiohanke

KUKA?

Minustako ryhmänvetäjä?

Kuuntelun tila

Toiminnan tila

Älä lupaa, jos et pysty toteuttamaan!

Vaihtuvuus

Arvot ja asenteet

Suhde tietoon

Suhde tabuihin

Tasavertaisuus

Ohjaaja ei saisi liikaa määrittää toimintaa nuorten puolesta, jotta toiminta säilyy nuorten näköisenä.

Roolit

Vetäjä

Oppija

Kehittäjä

Mahdollistaja

”ROHKEUTTA ON LUOTTAA TOISEEN. PYRKIÄ VALINNOILLA JA TEOILLA PARHAANSA MUKAAN ANTAMAAN VASTUUTA NIIN PALJON KUN VAIN TOINEN VOI KANTAA. JA TARVITTAESSA OTTAA KOPPIA.”

Euroopan unionin
osarahoittama

SOILA-koordinaatiohanke

MITÄ IHMISET NÄKEVÄT?

MITÄ TODELLA TAPAHTUU?

Ryhmien vetäjät /
mahdollistajat:

Tuki, apu ja resurssit
Usko, tasa-arvoisuus
ja toivo

Euroopan unionin
osarahoittama

KOKEMUSASIAINTUNTIJUUS

MITEN?

Resurssit

Taloudelliset resurssit

Henkiset resurssit

Kehittäjäryhmän kaari

Kuohunta, ryhmäytyminen, vaikuttaminen
muskettisoturit

Toiminnallinen työskentely

Ennen – aikana – jälkeen

Takapakit

-
1. Ennakkotieto
 2. Tutustuminen
 2. Turvallisuus
 3. Toimintatavat
 4. Ruoka
 5. Elämäntarinat
 6. Ratkaisukeskeisyys
 7. Toivo
 8. Palaute

Euroopan unionin
osarahoittama

SOILA-koordinaatiohanke

VAIKUTTAMINEN

ME-puhe ja yhteenvedot

Tavoitteena suojella kokemusasiantuntijoita ja samalla nostaa pääasiaksi viestit, eikä yksittäistä elämäntarinaa.

Viesti koostuu erilaisista kokemuksista ilman, että sisältö henkilöityy erityisesti kehenkään.

Sitaattien käyttäminen

Sitaatin esittäjällä on oltava tieto alkuperästä

Varo, ettei sanoma vääristy!

Aikuisten ja ammattilaisten rooli

Vastuu, Valmistautuminen,

Läsnäolo & Tilanteiden käsittely

MUISTAN, ETTÄ
NUOREN
TARINASSA ON AINA
MUKANA MYÖS HÄNEN
LÄHEISIÄÄN.

MEDIA JA SOME

Kaksiteräinen miekka

Mahdollisuus viedä viestiä, mutta samalla voi altistaa lieveilmiöille

Yksityisyys, tarina kertoo aina myös muista!

Julkisuushumala – ja krapula

Kiinnostus voi houkutella, jopa sokaista

Henkinen lupa tarinan kertomiseen ja valmistautuminen

ehkäisee ”krapulaa”

Uusi, uljas sosiaalinen media

Myös somessa suojattava tarinoita ja identiteettiä Madaltaa kynnystä yhteydenottoihin

Lastensuojelu herättää tunteita, joista voi nousta reaktioita

”VOIKO MIKÄÄN OLLA SEN
ROHKEAMPAA KUIN ANTAA
KASVONSA, AJATUKSENSA,
TUNTEENSA JA TARINANSA
YHTEISEEN HYVÄÄN? TOIVEESEEN,
ETTÄ TULEVAISUUDESSA
LAPSILLA OLISI ASIAT
PAREMMIN.”

Euroopan unionin
osarahoittama

SOILA-koordinaatiohanke

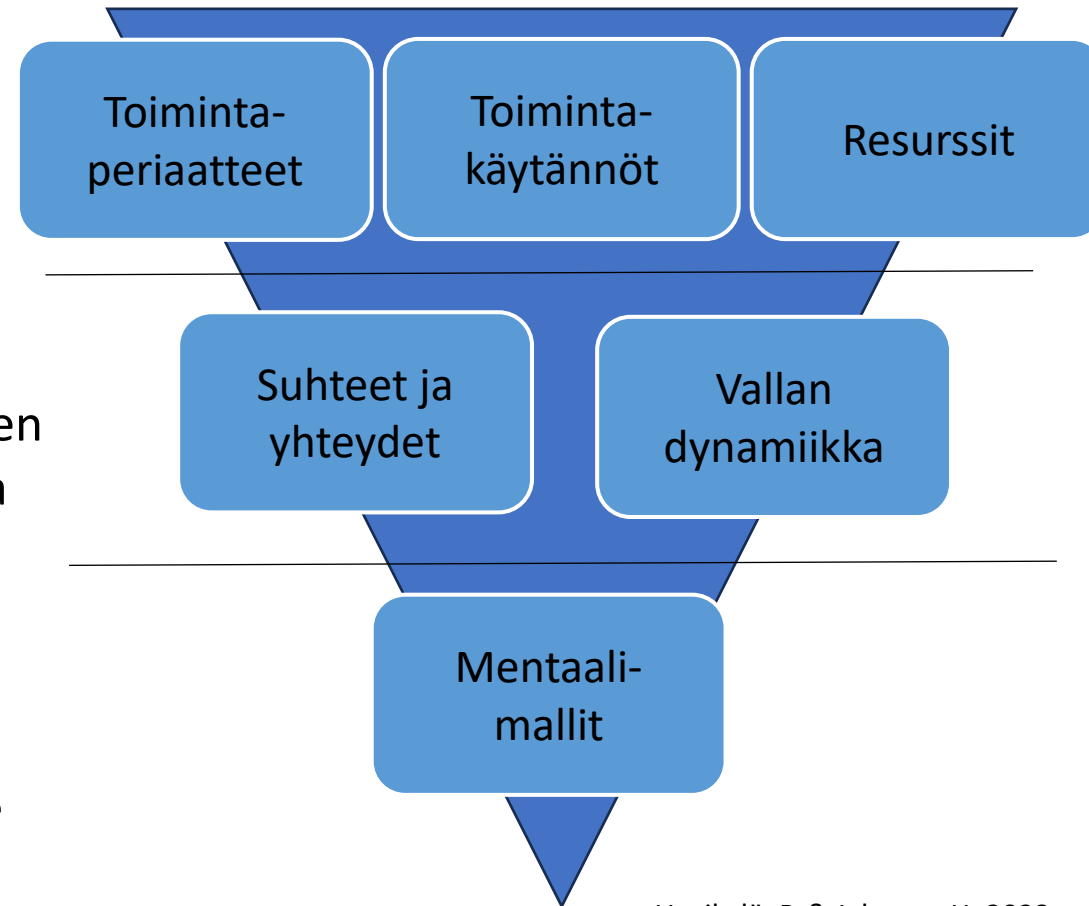

Systemisyys

- Lastensuojelun asiakkaat ja vanhemmat toimijoina
- Kehittämisen ja palveluiden tuottamisen ekosysteemit
- Valtasuhteiden tarkastelu

”Palvelukokemuksia omaavien lasten kohdalla lasten oikeuksien tulisi ohjata palveluiden järjestämistä ja olla kaiken perusta mutta tämän aineiston valossa näyttää siltä, ettei tämä vielä toteudu. Lasten ja nuorten näkökulmia ei edelleenkään huomioida riittävästi palveluita järjestettäessä ja organisoitaessa, vaan perustelut palvelurakenteille ja organisoinnille haetaan muualta.”

Stenwall, E., Hiltunen, A. & Viskari, T. 2023. Arjen osallisuus ja palvelut. Lastensuojelussa kasvaneiden lasten ja nuorten kokemuksia. Tutkimusyhteenvedo. SOS-lapsikylä.

Uusikylä, P. & Jalonen, H. 2023.
Kania ym. 2018 mukailten

Suhdeperustaisuus

- Vertaisuus
- Kohtaaminen
- Empatia
- Rakkaus

”Lisäksi lastensuojelun piirissä elävien lasten ja nuorten kokemukset välittämisestä ja avunsaannista ovat heikompia kuin muilla. Tämä on keskeinen huomio mietittäessä myös lasten ja nuorten osallisuutta yhtenä hyvinvoinnin edellytyksenä. Lapsi ja nuori ei voi hyvin, jos ei saa osakseen huolenpitoa ja välittämistä.”

Stenwall, E., Hiltunen, A. & Viskari, T. 2023. Arjen osallisuus ja palvelut. Lastensuojelussa kasvaneiden lasten ja nuorten kokemuksia. Tutkimusyhteenveto. SOS-lapsikylä.

Euroopan unionin
osarahoittama

SOILA-koordinaatiohanke

Kiitos!

Varailkaa tarvittaessa sparrauksia! → Thl.fi/soila

Käyttäkää hyväksi Howspace-alustalla olevia materiaaleja.

Helena Inkinen

Helena.inkinen@pesapuu.fi

Petri Paju

Petri.paju@lskl.fi